

Briselē, 2026. gada 8. jūlijā
(OR. en)

11376/26

AGRI 560
AGRIORG 90
AGRIFIN 138
AGRISTR 38
ENV 921
POLCOM 275
VETER 115

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2026. gada 7. jūlijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2026) 576 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI ES lōpkopības stratēģija

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 576 final.

Pielikumā: COM(2026) 576 final

EIROPAS
KOMISIJA

Strasbūrā, 7.7.2026.
COM(2026) 576 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES lopkopības stratēģija

{SWD(2026) 576 final}

1. IEVADS

Lopkopība ir viena no cilvēces senākajām darbības jomām. Kopš dzīvnieku pieradināšanas pirms vairāk nekā 10 000 gadu tai ir bijusi izšķiroša nozīme civilizāciju sociālajā un ekonomiskajā attīstībā. Gadsimtu gaitā lopkopība ir gan bijusi neatņemama mūsu pārtikas sistēmas daļa, gan arī nodrošinājusi iztiku Eiropas iedzīvotājiem, kļuvusi par lauku ekonomikas balstu un mūsu ainavas raksturīgu elementu.

Mūsdienu Eiropā lopkopība ir daudzveidīga un sarežģīta saimnieciskās darbības joma, kas veido aptuveni 40 % no ES lauksaimniecības pievienotās vērtības un nodrošina 400 miljardu EUR apgrozījumu gadā. Tai ir liela sociālā un teritoriālā ietekme: tajā ir nodarbināti aptuveni septiņi miljoni cilvēku, un tā balstās uz četriem miljoniem lopkopības saimniecību visā Eiropā, bieži vien apgabalos, kuros ir maz alternatīvu saimniecisko darbību. No Alpu ganībām līdz austrumu pierobežas reģioniem, no Arktikas apgabaliem līdz dienvidu dehesām un ES tālākajiem reģioniem, kā arī Vidusjūras salām – izdzīvošanai Eiropas lauku apvidos ir vajadzīgi lauksaimniecības dzīvnieki. Tā kā tai ir izšķiroša nozīme lauku apvidu iedzīvotāju un ekonomiskās dzīvotspējas saglabāšanā, tā sniedz būtisku ieguldījumu ES drošības un sagatavotības mērķu sasniegšanā. Eiropas austrumu pierobežā pastāv augsts zemes pamešanas risks, ko papildina lauksaimniecības dzīvnieku skaita strauja samazināšanās, un tas vēl vairāk mazina šo reģionu noturību, reaģējot uz krīzēm un drošības riskiem⁽¹⁾.

ES lopkopības nozarei ir izšķiroša nozīme pārtikas nodrošinājuma veicināšanā, jo tā nodrošina augstas kvalitātes proteīnu ne tikai ES, bet arī pasaules līmenī, un rada pozitīvu ES tirdzniecības bilanci un augošu pieprasījumu pēc ES produktiem, pateicoties visaugstākajiem pārtikas standartiem pasaulē, kvalitātei un ilgtspējai⁽²⁾, kas tiem ļauj nest Eiropas izcilības karogu visā pasaulē.

Tā kā šī ir svarīga stratēģiskā nozare Savienības konkurētspējas un atvērtas stratēģiskās autonomijas nodrošināšanā, šajā stratēģijā ir izklāstītas darbības, kuru mērķis ir novērst nozares pašreizējo neaizsargātību un palielināt tās noturību augošas tirgus konkurences apstākļos. Vienlaikus nozarei ir labāk jāreaģē uz augošajām sabiedrības gaidām, it īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturību, jāpanāk, lai tās vidiskā pēda radītu pozitīvu ārējo ietekmi, un jāstiprina sava teritoriālā piesaiste. Uzlabojumi pārtikas piegādes ķēdes integrācijā un pilnīgas aprites pieejas izmantošana ļautu palielināt visu blakusproduktu un biomasas vērtību, lai radītu papildu ienākumus lauksaimniekiem, vienlaikus samazinot lopkopības radīto oglekļa pēdu.

Kā ziņots dokumentā “Lauksaimniecība un pārtika – kādām tām būt?”⁽³⁾, ES lopkopības nozare ir pelnījusi ilgtermiņa stratēģiju, kurā ņemta vērā Eiropas mērogā īstenotās lopkopības daudzveidība un specifika. Lai cīnītos pret depopulāciju visneaizsargātākajās

⁽¹⁾ Paziņojums par ES austrumu pierobežas reģioniem, kuri robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu (COM(2026) 82 final).

⁽²⁾ Pasaules mērogā paredzams, ka iedzīvotāju skaita un ienākumu straujā pieauguma dēļ gaļas patēriņš turpinās pieaugt. Savienība ir viens no vadošajiem dzīvnieku izcelsmes produktu tirgotājiem pasaulē. 2025. gadā ES eksportēja dzīvnieku izcelsmes produktus 53 miljardu EUR vērtībā, savukārt importa vērtība sasniedza 16 miljardus EUR. Vadošo lomu ieņem piena produkti: 2025. gadā to vērtība bija 20,7 miljardi EUR, bet neto pārpalikuma apmērs tirdzniecībā bija 18 miljardi EUR. ES dzīvnieku izcelsmes produktu tirdzniecības bilance pēdējo desmit gadu laikā ir bijusi pozitīva.

⁽³⁾ Lauksaimniecība un pārtika – kādām tām būt? Pievilcīga ES lauksaimniecības un pārtikas nozare, kas kopīgi veidojama nākamo paaudžu labā (COM(2025) 75 final).

teritorijās, ir svarīgi turpināt pārkārtošanos uz noturīgu, konkurētspējīgu un ilgtspējīgu lopkopības nozari ES, vienlaikus palīdzot sasniegt mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Šāda pārkārtošanās būs viens no mērķiem, ko atbalsta KLP pēc 2027. gada, tādējādi palīdzot īstenot Paaudžu nomainas stratēģiju⁽⁴⁾, ES Bioekonomikas stratēģiju⁽⁵⁾, gaidāmo jauno lauku rīcības plānu⁽⁶⁾, Mēslošanas līdzekļu rīcības plānu⁽⁷⁾ un paziņojumu par dabas ugunsgrēku riska pārvaldību⁽⁸⁾. Starptautiskā līmenī Komisija sadarbojas ar daudzpusējām struktūrām, lai sekmētu šo pārkārtošanos, saskaņojot starptautiskos standartus, it īpaši ar *FAO* Globālā rīcības plāna ilgtspējīgai lopkopībai ietvaros.

Lai nodrošinātu ES lopkopības nozares ilgtermiņa dzīvotspēju, ir vajadzīga stratēģija, kuras mērķis ir:

- virzīties uz **noturīgu lopkopības sistēmu**, kas iztur krīzes un ir labāk pielāgota klimata pārmaiņu radītajam stresam,
- stiprināt tās **konkurētspēju** ES un pasaules līmenī,
- nodrošināt nozares atbilstību nākotnes prasībām, **stiprinot dzīvnieku labturības nosacījumus un līdz minimumam samazinot tās klimatisko un vidisko pēdu**,
- nodrošināt, ka lopkopības sistēmas joprojām **atbilst dažādu reģionu unikālajām iezīmēm**, saglabā lauku ekonomiku un tradīcijas visā Eiropā un turpina veicināt to bagātīgās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu,
- veicināt lopkopībā **izcilību** kā īpašu Eiropas pieeju šai nozarei, nodrošinot, ka patērētāji to atzīst un atzinīgi vērtē, it īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturību.

Stratēģijas pamatā ir plaša ieinteresēto personu iesaiste, kas noris Lopkopībai veltīta darba virziena ietvaros, arī vairāk nekā gadu ilgs dialogs ar dalībvalstīm, lauksaimniekiem, nozares pārstāvjiem un pilsonisko sabiedrību, tai skaitā ar Eiropas Lauksaimniecības un pārtikas padomi. To papildina Proteīna plāns, kura mērķis ir padarīt noturīgāku un ilgtspējīgāku ES proteīna sistēmu. Šajā paziņojumā, kura pamatā ir nozares stipro un vājo pušu analīze, kas izklāstīta pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā, ir ņemts vērā Eiropas Parlamenta patstāvīgais ziņojums *“Pasākumi ES lopkopības nozares ilgtspējīgai nākotnei, ņemot vērā nepieciešamību garantēt nodrošinājumu ar pārtiku, lauksaimnieku noturību un risināt dzīvnieku slimību radītās problēmas”*⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Stratēģija par paaudžu nomainīgu lauksaimniecībā (COM(2025) 872 final).

⁽⁵⁾ ES bioekonomikas konkurētspēja un ilgtspēja: stratēģiskais satvars (COM(2025) 960 final).

⁽⁶⁾ Pārskatītais ES Lauku rīcības plāns, kas pievienots dokumentam “Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem: galvenie sasniegumi un turpmākā virzība”” (SWD(2024) 451 final).

⁽⁷⁾ Mēslošanas līdzekļu rīcības plāns: partnerība ES pašmāju mēslošanas līdzekļu pieejamības, cenu pieņemamības un stratēģiskās autonomijas nodrošināšanai (COM(2026) 310 final).

⁽⁸⁾ Paziņojums “Dabas ugunsgrēku riska integrēta pārvaldība” (COM(2026) 330 final).

⁽⁹⁾ 2025/2053(INI).

2. ES LOPKOPĪBAS NOZARE ŠODIEN

2.1. Problēmas un iespējas

ES lopkopības nozare saskaras gan ar strukturālu, gan ikdienas spiedienu. Šis spiediens jau tagad veicina lopkopības saimniecību – it īpaši liellopu, aitu un kazu audzēšanas saimniecību – pamešanu dažos reģionos un rada bažas par lopkopības darbības ilgtermiņa nepārtrauktību dažās Savienības daļās. Piemēram, Francija pēdējās desmitgades laikā ir zaudējusi 16 % no sava liellopu skaita, savukārt Vācija tajā pašā laikposmā – 22 % no cūku skaita.

Galvenā problēma ir **rentabilitāte**. Augstas resursu izmaksas, tirgus svārstīgums un barības un enerģijas cenu svārstību ietekme turpina mazināt peļņu. Tajā pašā laikā atbilstība augstiem ES standartiem, kas vajadzīgi, lai aizsargātu dzīvnieku labturību, pārtikas nekaitīgumu, klimatu un vidi, var radīt ražošanas izmaksas, kas ne vienmēr atspoguļojas tirgus cenās. Lauksaimnieki saskaras arī ar vāju spēju aizstāvēt savas intereses attiecībā ar pircējiem.

ES lopkopības nozare saskaras arī ar ilgtspējas problēmām. Tā ir būtisks lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju, amonjaka un barības vielu radītā piesārņojuma avots, kas ietekmē klimatu, gaisu, ūdens kvalitāti un biodaudzveidību. Lai gan emisijas pastāvīgi mazinās, temps ir lēns. Lopkopības koncentrācija dažos ES apgabalos rada barības vielu nelīdzsvarotību, kā rezultātā rodas piesārņojums ar barības vielām. Vienlaikus ekstensīva ganību lopkopība ir būtiska, lai saglabātu zālājus, kas nodrošina biodaudzveidību, un lauku biotopus, kā arī lai aizsargātu dabu un palīdzētu novērst zemes pamešanu un depopulāciju lauku apvidos.

Nozares perspektīvas vēl vairāk ietekmē **strukturālā neaizsargātība**. Lauksaimnieku novecošana, nepietiekama paaudžu maiņa, darbaspēka trūkums, arī lauku veterinārajos dienestos, un smagi darba apstākļi apdraud lauksaimniecības nozares jaudu nākotnē. Klimata pārmaiņu ietekme un dzīvnieku slimību uzliesmojumi negatīvi ietekmē ekonomiskos rezultātus.

ES lopkopības nozares nākotnei ir jābalstās uz tās svarīgajām stiprajām pusēm un iespējām. ES lopkopības nozare sakņojas tradīcijās, bet to stiprina inovācija un uzņēmējdarbība. Ražošanas sistēmu, sugu un teritoriju daudzveidība palielina nozares noturību un spēju pielāgoties. Augsti ES standarti stiprina patērētāju uzticēšanos un nodrošina spēcīgu pozīciju augstākās kvalitātes produktu tirgos. Vairākās nozarēs produktivitāti un eksporta rādītājus veicina efektīvas ražošanas sistēmas, progresīvi veterinārie pakalpojumi un labi attīstītas piegādes ķēdes. Inovācija un aprites bioekonomikas pieeju pieņemšana uzlabo gan konkurētspēju, gan vidiskos rezultātus. Lauksaimnieki arvien biežāk ir ne tikai pārtikas ražotāji, dabas aizbildņi un tūristu izmitināšanas pakalpojumu sniedzēji, bet arī “energolauksaimnieki”, kas ražo atjaunīgo enerģiju lopkopības saimniecību vajadzībām un daudzos gadījumos plašākam patēriņam, mazinot ES atkarību no fosilo resursu alternatīvām.

3. STRATĒGIJA

2040. gadā Savienībai ir jābūt vietai, kur ilgtspējīga lopkopība ne tikai izdzīvo, bet arī plaukst.

Nozare ir jāatbalsta ar saskaņotu politikas satvaru, kas ir vienkāršs, paredzams un ņem vērā faktisko situāciju saimniecībā. Nākamajā plānošanas periodā, neskarot notiekošās sarunas par DFS, KLP arī turpmāk būs galvenais atbalsta pīlārs gan attiecībā uz ienākumiem, gan investīcijām un stimuliem turpmākajos valstu un reģionu partnerības plānos, un to papildinās ierosinātā programma “Apvārsnis Eiropa”⁽¹⁰⁾ un Eiropas Konkurētspējas fonds (EKF)⁽¹¹⁾, lai stimulētu inovāciju.

Šī stratēģija nodrošina ilgtermiņa virzību uz nozares konkurētspēju un ilgtspēju labākas sagatavotības kontekstā. Tā pārtop operatīvos rīcības punktos ES, dalībvalstu un ieinteresēto personu līmenī, uzsvāru liekot uz mērķorientētiem, teritoriāliem risinājumiem, kas pielāgoti dažādām ražošanas sistēmām un reģioniem, izmantojot holistisku un saskaņotu starpnozaru politikas pieeju.

Komisija plāno saglabāt **Lopkopībai veltītu darba virzienu** kā diskusiju un konkrētu turpmāk norādīto iniciatīvu turpmākas attīstības forumu, jo tas nodrošina iekļaujošu stratēģijas īstenošanas veidu.

3.1. Noturīga lopkopības nozare, kas spēj izturēt krīzi

Noturīga lopkopības sistēma ir būtiska Savienības nodrošinātībai ar pārtiku, stratēģiskajai autonomijai un lauku dzīvotspējai. Noturība ir kas vairāk par spēju atgūties pēc satricinājuma. Tā ir arī spēja paredzēt riskus, mazināt neaizsargātību, pielāgoties strukturālām pārmaiņām un turpināt nodrošināt nekaitīgu, ilgtspējīgu un cenas ziņā pieejamu pārtiku arvien sarežģītākos apstākļos. Lopkopības nozarē tā tagad ir neatliekama prioritāte. Ražotāji saskaras ar pieaugošu spiedienu, ko rada nestabili tirgi, pieaugošas resursu un fiksētās izmaksas, klimata pārmaiņas, ūdens trūkums, dzīvnieku slimības, darbaspēka un kvalificētu darbinieku trūkums, ģeopolitiskā nestabilitāte un negodīga globālā konkurence. Tāpēc ir vajadzīga spēcīgāka un noturīgāka nozare, lai aizsargātu lauksaimnieku iztikas līdzekļus un saglabātu Savienības ražošanas spēju.

Pirmā prioritāte ir stiprināt riska pārvaldības sistēmu. Lopkopjiem ir vajadzīga labāka piekļuve finansējumam, apdrošināšanai, pārapdrošināšanai, kopfondiem un ienākumu stabilizācijas instrumentiem, kas atspoguļo nozares konkrētos riskus, tostarp klimatiskos notikumus, tirgus traucējumus un dzīvnieku slimības. Turpmākajai politikai būtu jāuzlabo saikne starp riska pārvaldību un krīzes pārvarēšanu, lai ārkārtas atbalsts nevis aizstātu sagatavotību, bet to papildinātu.

Šajā kontekstā Komisija kopā ar finanšu iestādēm, ieskaitot Eiropas Investīciju banku, gatavo pamatu tam, lai saskaņā ar **daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2027. gada** izpētītu iespēju izstrādāt **īpašu riska pārvaldības finanšu shēmu**, kas aptvertu ar klimatu saistītas apdrošināšanas un pārapdrošināšanas vajadzības un

⁽¹⁰⁾ Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko laikposmam no 2028. gada līdz 2034. gadam izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” un ar ko nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulu (ES) 2021/695 (COM(2025) 543 final).

⁽¹¹⁾ Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par Eiropas Konkurētspējas fonda (EKF), tai skaitā īpašās programmas aizsardzības pētniecības un inovācijas pasākumiem, izveidi, ar ko atceļ Regulas (ES) 2021/522, (ES) 2021/694, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/783, atceļ Regulu (ES) 2021/696 un (ES) 2023/588 noteikumus un groza Regulu (ES) [EDIP] (COM(2025) 555 final).

paplašinātu atbalstu riskiem, kuri saistīti ar dzīvnieku slimībām, tādējādi papildinot esošos instrumentus⁽¹²⁾.

Riska pārvaldības rīkkopa saskaņā ar pašreizējo un turpmāko KLP jau ir diezgan visaptveroša⁽¹³⁾ un dod dalībvalstīm iespējas izvēlēties šos rīkus un tos pielāgot savām vajadzībām. Komisija sagatavos **rokasgrāmatu ar praktiskām norādēm par riska pārvaldību**, balstoties uz ES un starptautisko lietpratību, lai dalībvalstis varētu labāk atspoguļot šīs vajadzības savos nākamajos valsts un reģionu partnerības (VRP) plānos. Tā **papildinās KLP ieteikumus**, kas aptvers arī riska pārvaldības aspektus. Komisija arī novērtēs un attiecīgā gadījumā samazinās administratīvos šķēršļus īpašu riska pārvaldības instrumentu, piemēram, kopfondu, izveidē, lai novērstu zemo apguves līmeni, it īpaši no mazu lopkopības saimniecību puses.

Otra prioritāte ir stiprināt slimību profilaksi un reaģēšanu uz tām. Viens no nopietnākajiem draudiem lopkopības noturībai, biodaudzveidībai un potenciāli arī cilvēku veselībai joprojām ir dzīvnieku slimības, tai skaitā zoonozes. Nesenie uzliesmojumi, kuru biežums ir krasi pieaudzis, ir parādījuši, cik lielu ekonomisko un sociālo kaitējumu tie var nodarīt, izraisot arī liela skaita dzīvnieku likvidēšanu, kā arī tirdzniecības un lauku darbības traucējumus. Pirmo aizsardzības līniju un būtisku profilakses elementu joprojām veido **stingri biodrošības pasākumi**. Turklāt **Dzīvnieku veselības tiesību akta izvērtēšana** nodrošinās pamatu Savienības pieejas “Viena veselība” atjaunināšanai slimību pārvaldības jomā un attiecīgā gadījumā arī plašākai un zinātniski pamatotai profilaktiskās vakcinācijas izmantošanai. Lai pastiprinātu spēju pielāgoties jauniem izaicinājumiem un slimībām, **Komisija pārskatīs to, vai pašreizējā slimību kategorizācijas sistēma joprojām ir mērķderīga** un vai kategorizācijas kritēriji pienācīgi atspoguļo konkrētas problēmas. Lai stiprinātu saskaņotus slimību kontroles pasākumus visā ES, Komisija turpinās ierosināt tiesību aktu atjauninājumus atbilstīgi jaunākajiem zinātnes sasniegumiem un starptautiskajiem standartiem, ko noteikusi Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija (*WOAH*), un pieņems īstenošanas noteikumus, lai skaidrāk noteiktu lomas un atbildību. Lai atbalstītu plašāku un zinātniski pamatotu profilaktiskās vakcinācijas izmantošanu, **Komisija arī novērtēs, vai pašreizējie vakcinācijas noteikumi un principi joprojām ir piemēroti.**

Šā darba pamatā vajadzētu būt jaunākajiem Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (*EFSA*) zinātniskajiem ieteikumiem, un tas būtu jāatbalsta ar spēcīgāku starptautisko iesaisti, lai veicinātu ES sanitāro pasākumu pieņemšanu. Lai novērstu to, ka trešās valstis nevienmērīgi atzīst reģionalizāciju, Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis, izstrādājot **norādījumus par vakcinācijas izmantošanu kopā ar reģionalizāciju un nodalījumu veidošanu**, vienlaikus divpusējos un daudzpusējos forumos turpinot aicināt tirdzniecības partnerus atzīt ES reģionalizācijas pieeju, arī vakcināciju.

⁽¹²⁾ *Fi-compass*, 2025, pārskats par lauksaimniecības klimatiskā riska tendencēm Eiropā pašreizējos klimatiskajos apstākļos un 2050. gadā “Insurance and Risk Management Tools for Agriculture in the EU [Apmācīšanās un riska pārvaldības instrumenti lauksaimniecībai ES]” (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_AGRRI_Insurance_Risk_MA.pdf).

⁽¹³⁾ Pasaules Banka, *Solutions for Better Agri-Risk Management in the European Union* [Risinājumi labākai lauksaimniecības riska pārvaldībai Eiropas Savienībā] (<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099032326044016306>).

Joprojām ir būtiski turpināt **pētniecību un inovāciju dzīvnieku veselības un vakcinācijas jomā**, arī saistībā ar “DIVA” vakcīnām⁽¹⁴⁾ un potenciālajām vakcīnām pret galvenajām pārrobežu slimībām. Šo darbu atbalstīs ierosinātais īpašais virziens pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa”.

Preventīvo pasākumu ietvaros Komisija turpinās atbalstīt un stiprināt dalībvalstu spējas attiecīgo dzīvnieku slimību uzraudzībā, nodrošinot **agrīnu atklāšanu un agrīnu rīcību**. Ļoti svarīgi ir agrīnās brīdināšanas mehānismi. Komisija novērtēs to, kā finansēt esošo sistēmu uzlabošanu, kā labāk integrēt digitalizāciju atklāšanā un brīdināšanā un kā uzlabot informācijas izplatīšanu lauksaimniekiem visā ES (lietotnes, uzticības tālruni).

Vienlaikus **pienācīgs ES finansējums ir svarīgs slimību profilaksei, uzraudzībai, kontrolei un izskaušanai**, it īpaši ārkārtas pasākumiem uzliesmojumu gadījumā. Saskaņā ar DFS ierosinātais ES mehānisms ļauj īstenot kopēju politiku veselības un drošības jomā (arī attiecībā uz dzīvniekiem) un var sniegt īpašu atbalstu dzīvnieku slimību gadījumā, ievērojot ikgadējās budžeta procedūras. Dalībvalstis savos VRP plānos varētu arī paredzēt lauksaimnieku labāku piekļuvi profilaktiskiem instrumentiem, ieskaitot biodrošību un vakcīnas, un to izmantošanu un nodrošināt pienācīgus konsultāciju pakalpojumus un pietiekamu veterināro personālu, ieviešot finansiālus stimulus veterinārārstiem lauku apvidos, savukārt no ieinteresētajām personām tiek gaidīts, ka tās uzlabos biodrošības pasākumus lopkopības saimniecībās un integrēs paraugpraksi dzīvnieku slimību profilaksei.

Trešā prioritāte ir vairāk ieguldīt klimatadaptācijā, klimata pārmaiņu mazināšanā un inovācijā. Tas varētu ietvert atbalstu inovācijām, kas samazina emisiju intensitāti, uzlabo barības vielu pārvaldību un stiprina lopkopības sistēmu ieguldījumu aprites ekonomikā, kā arī pielāgošanās pasākumus. Noturība arvien vairāk ir atkarīga no nozares spējas tikt galā ar klimata pārmaiņu radīto stresu un efektīvāk izmantot resursus. Ūdens izmantošanas efektivitātes paaugstināšana var veicināt gan ūdens resursu, gan lauksaimnieku noturību. Tas ietver ģenētisko resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu un selekcijas stratēģijas, kas uzlabo tādas īpašības kā noturība pret sausumu un karstumu. Vismodernākie genomikas un dzīvnieku selekcijas paņēmieni ir izdevīgi gan ekonomikai, gan videi. Tie mazina barības patēriņu un emisijas, un tas nozīmē ietaupījumus lauksaimniekiem un mazāku pakļautību cenu svārstībām. Lai uzlabotu noturību, ir jāuzlabo arī novietnes un ventilācija, aizsardzība pret plūdiem un cita klimatnoturīga infrastruktūra.

Pētniecība un inovācija ilgtspējīgas prakses un tehnoloģiju jomā veicina daudz noturīgāku ES lopkopības nozari⁽¹⁵⁾. **ES būtu jākoncentrējas arī uz risinājumu izvērsšanu un ieviešanu.** Tam būtu jāietver atbalsts spēcīgākiem un koordinētākiem pētniecības un inovācijas centieniem, kas vērsti uz ilgtspējīgām lopkopības sistēmām, jāietver arī tādu praktisku rīku **izstrāde un izmantošana** kā lēmumu pieņemšanas atbalsta

⁽¹⁴⁾ “DIVA” (inficēto un vakcinēto dzīvnieku nošķiršanas) vakcīnas ir specializēts vakcīnas veids, kas paredzēts, lai vakcinētos dzīvniekus nošķirtu no tiem, kas ir dabiski inficējušies ar kādu slimību. Šis nošķirums ir būtisks efektīvai slimību kontrolei, uzraudzībai un tirdzniecības noteikumiem attiecībā uz lauksaimniecības dzīvniekiem un citiem dzīvniekiem.

⁽¹⁵⁾ Dažādi finanšu instrumenti saskaņā ar DFS laikposmam pēc 2027. gada varētu atbalstīt spēcīgākus un koordinētākus pētniecības un inovācijas centienus, kas saistīti ar ilgtspējīgām un noturīgām lopkopības sistēmām, aptverot dzīvnieku veselību un labturību, slimību profilaksi un vakcīnas, jauktas sistēmas, klimatadaptāciju un klimata pārmaiņu mazināšanu, ietekmes uz vidi mazināšanu, barības un barības elementu efektivitāti, ģenētiskos resursus un selekciju ar mērķi veidot noturības īpašības, aprites bioekonomikas risinājumus, sociālo inovāciju un digitālās tehnoloģijas.

sistēmas, sensori, lielo datu lietotnes, robotika, agrārās brīdināšanas risinājumi un precīzā lopkopība, vienlaikus veicinot uz sistēmām balstītu un vietējiem apstākļiem pielāgotu pieeju. Nolūkā paātrināt ietekmi uz vietas **inovācija būtu ciešāk jāsalāgo ar lauksaimnieku vajadzībām**, lai noturīgi risinājumi tiktu testēti, izvērsti un ātrāk ieviesti reģionos un ražošanas sistēmās. To atbalstīs gaidāmā jaunā stratēģiskā pieeja pētniecībai un inovācijai “AgRI 2040” un “Food 2040”. Šajā jaunajā pieejā lopkopība ir noteikta par svarīgu rīcības jomu pētniecībā un inovācijā un uzsvars tiek likts uz pētniecības un inovācijas rezultātu labāku valorizāciju jaunuzņēmumos un augošos uzņēmumos un pilnīgā to ieviešanā rūpniecībā.

Kā izklāstīts Proteīna plānā un Mēslošanas līdzekļu rīcības plānā, **noturības nodrošināšanas nolūkā lopkopības nozarei jāklūst mazāk atkarīgai no importētiem ielaidresursiem un jāspēj vairāk paļauties uz vietējiem un apritīgiem resursiem**. Tajā pašā laikā ciešāka integrācija ar kandidātvalstīm un partnervalstīm sniedz iespējas stiprināt Savienības noturību un stratēģisko autonomiju, pakāpeniski attīstot integrētākas un ilgtspējīgākas lauksaimniecības pārtikas vērtības ķēdes.

Tādu sadarbīgu investīciju projektu piemēri, kas sekmē noturību

- Saules paneļu uzstādīšana lopkopības saimniecībā un tādas kopīgas biogāzes iekārtas uzstādīšana, kurā izmanto kūstmēslus, tādējādi mazinot atkarību no ārējiem energoresursiem un mēslošanas līdzekļiem.
- Ūdens glabāšanas un reciklēšanas sistēmas izbūve, kas paredzēta, lai tiktu galā ar sausumu un karstuma viļņiem.
- Pievienošanās kopfondam un klimata risku apdrošināšanas shēmai, ko atbalsta dalībvalstu politika, lai stabilizētu ienākumus ekstrēmu laikapstākļu notikumos.

Dalībvalstīm būtu **jāturpina atbalstīt lauksaimniecības praksi, kas to uzņēmējdarbības modeļos integrē noturību un ilgtspēju, piemēram, bioloģisko lauksaimniecību**, un ar pārkārtošanās maksājumiem jāstimulē pārkārtošanās uz ilgtermiņa noturību. **Paaudžu maiņas** pasākumiem būtu labāk jāatspoguļo specifiskā situācija lopkopībā

Labāka sadarbība visā piegādes ķēdē var palīdzēt mazināt cenu svārstīgumu un uzlabot piekļuvi izejvielām, savukārt dalība zināšanu apmaiņas platformās un inovācijas partnerībās var paātrināt labas prakses izplatīšanu.

Piemērs. Teritorijā, kas ir neaizsargāta pret infekciozā katarālā drudža vīrusa infekciju, nodulārā dermatīta vīrusa infekciju vai putnu gripu, iestādes un ieinteresētās personas nodrošina koordinētu slimību profilakses sistēmu.

- Dalībvalstis, izmantojot VRP plānus, līdzfinansē biodrošības uzlabojumus (dezinfekcijas stacijas, kontrolētu piekļuvi lopkopības saimniecībām, izolācijas zonas).
- Lauksaimnieki, izmantojot VRPP līdzekļus, saņem konsultatīvo dienestu un Eiropas inovāciju partnerības lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai (EIP-AGRI) grupu nodrošinātu apmācību par slimību profilaksi un ārkārtas rīcības plānošanu.
- Dalībvalstis un lopkopības vērtības ķēdes dalībnieki ievieš izmaksu sadales sistēmu, lai kopīgi finansētu rīcību slimību uzliesmojumu gadījumā, arī izmaksātu kompensāciju skartajiem ražotājiem, pamatojoties uz iepriekš noteiktiem finanšu mehānismiem (izskaušanas, ierobežošanas un atjaunošanas izmaksas tiek sadalītas starp publisko finansējumu un privātajiem iemaksu/apdrošināšanas fondiem).

- Tiklīdz ir pieejamas ar ES pētniecības un inovācijas atbalstu izstrādātas jaunas vakcīnas, tiek īstenota publiskā un privātā sektora vakcinācijas un uzraudzības programma.

Dalībvalstīm ir galvenā loma minēto mērķu pārvēršanā praktiskā atbalstā uz vietas:

- iekļaujot noturības ieguldījumus VRP plānos un uzlabojot lauksaimnieku piekļuvi slimību profilakses rīkiem,
- veicinot apdrošināšanu un kopfondus, kas pielāgoti lopkopības nozarēm,
- nodrošinot, ka apmācība un lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumi ietver spēcīgu lietpratību par lopkopības noturību,
- atbalstot investīcijas un rīcību agrovides un klimata politikas jomā, arī efektivitātes shēmas, kas gan palīdz saglabāt un ilgtspējīgi izmantot **lauksaimniecības dzīvnieku ģenētiskos resursus**, kuri stiprina lopkopības nozares noturību, gan arī atbalsta bioloģisko daudzveidību, veselīgas augsnes un ūdensapgādes noturību kā pamatu lopkopības nozares noturībai,
- paredzot pasākumus veterināro pakalpojumu trūkuma novēršanai lauku apvidos, piemēram, izmantojot mērķorientētus stimulus vai digitālās konsultācijas, un atbalstot digitālās prasmes, savienotību un investīcijas lopkopības saimniecību līmenī,
- atbalstot ražotāju organizācijas, sadarbības modeļus un KLP nozariskās intervences, var palīdzēt stiprināt lauksaimnieku spēju aizstāvēt savas intereses un spēju kolektīvi pārvaldīt risku.

3.2. Konkurētspējīga lopkopības nozare ES un pasaules līmenī

Lai efektīvi konkurētu pasaules tirgū, lopkopības nozarei ir vajadzīgs paredzamāks ilgtermiņa satvars investīcijām un jāizmanto progresīvu tehnoloģiju un inovatīvas prakses sviras efekts, vienlaikus gūstot labumu no vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem un samazināta regulatīvā sloga. Ir jāaptur pašreizējā dekapitalizācijas tendence un jāpalielina rentabilitāte, lai Eiropas lopkopības vērtības ķēde saglabātu konkurētspēju un piesaistītu jaunus šīs nozares dalībniekus. Augsto ES pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības, labturības un vides standartu saglabāšanai ir jāļauj nozarei pārliecinoši reaģēt uz globālās konkurences spiedienu.

Prioritāte ir palīdzēt nozarei novērst investīciju nepietiekamību, veicināt inovācijas un digitalizācijas ieviešanu, lai modernizētu, stiprinātu konkurētspēju un ilgtspēju. Daudziem lopkopjiem, it īpaši gados jauniem lopkopjiem un jaunpienācējiem, ir vajadzīgs ievērojams sākotnējais kapitāls modernām infrastruktūras, tehnikas un kūtsmēsļu apsaimniekošanas sistēmām. *Fi-Compass* lēš, ka lopkopības nozarei trūkst finansējuma vairāk nekā 18 miljardu EUR apmērā⁽¹⁶⁾.

Kamēr Komisija vērtē sava dzīvnieku labturības pārskata ietekmi, dažos pētījumos tiek lēsts, ka pārejai uz sistēmām, kurās neizmanto sprostus, būs vajadzīgas ievērojamas investīcijas⁽¹⁷⁾. **Šādas finansējuma vajadzības nevar nodrošināt no viena avota – tam**

⁽¹⁶⁾ <https://www.fi-compass.eu/library/market-analysis/financial-gap-eu-agricultural-sector?page=1>.

⁽¹⁷⁾ *Pētījumi, ko lauksaimnieku organizācijas pasūtījušas, lai novērtētu ietekmi, ko dējējvistu un cūku nozarē rada pāreja uz sistēmām, kurās neizmanto sprostus, liecina, ka ES līmenī ir vajadzīgi ieguldījumi aptuveni 6,7 miljardu EUR apmērā cūkgaļas nozarē¹ (0,02 EUR par kilogramu cūkgaļas 15 gadu amortizācijas periodā) un 2,6 miljardu EUR apmērā dējējvistu nozarē² (0,0017 EUR par olu 15 gadu amortizācijas periodā). Izmaksas galvenokārt rodas tāpēc, ka jāpārveido vai jāaizstāj esošās novietnes*

vajadzīgs instrumentu un pasākumu kopums gan ES, gan dalībvalstu līmenī. Tas ietver labāku atlīdzību tirgū, publisko atbalstu, piekļuvi finanšu instrumentiem un privātām investīcijām, kā arī jaunu aprites uzņēmējdarbības modeļu potenciāla izmantošanu un blakusproduktu labāku valorizāciju. Tam vajadzīgas arī prasmes, finanšpratība un pienācīgas konsultācijas, kā arī stabilāks un skaidrāks tiesiskais regulējums.

KLP joprojām ir svarīgs rīks, ar ko atbalstīt lauksaimnieku ienākumus, stimulēt viņus īstenot ilgtspējas pasākumus un nodrošināt investīciju atbalstu, un nākamajā finansēšanas periodā tiek piedāvātas dažādām vajadzībām pielāgotas iespējas – gan mazām, gan lielām lopkopības saimniecībām. Apvienojot dažādus pasākumus, tai skaitā investīcijas infrastruktūrā un atbalstu inovatīviem projektiem, ierosinātie VRP plāni un EKF varētu palīdzēt palielināt investīcijas ilgtspējā, konkurētspējā un noturībā.

Komisija izskatīs visas iespējas, arī vērtēs iespējama īpaša finanšu instrumenta izveidi lopkopības nozarei, lai novērstu finansējuma trūkumu investīcijām, kas saistītas ar pārkārtošanos uz augstāku ilgtspējas un dzīvnieku labturības līmeni.

Dalībvalstīm būtu jāapsver arī citas iniciatīvas, piemēram, labāka piekļuve aizdevumiem, valsts garantēti aizdevumi, publiskā iepirkuma instrumenti, tirgus pasākumi un labvēlīgāki aizdevumu nosacījumi visiem lauksaimniekiem, it īpaši gados jauniem lauksaimniekiem un jaunpieņacējiem. Ņemot vērā tiesību aktu pārskatīšanas rezultātus, Komisija kopā ar Eiropas Investīciju banku pētīs tādu lauksaimnieku preferenciālu piekļuvi aizdevumiem, kuri pārkārtojas uz sistēmām bez sprostiem. Vienlaikus tās lopkopības saimniecības, kuras investē ilgtspējīgākās lopkopības sistēmās, varētu gūt papildu līdzekļus no shēmām, kas nodrošina atlīdzību par oglekļa saistīgu saimniekošanu un dabas kredītiem.

Papildus finansējumam ir ļoti svarīgi nodrošināt **stabilu, paredzamu un skaidru tiesisko regulējumu**, kas nodrošina ilgtermiņa plānošanu un investīcijas. Tas vairo investoru uzticēšanos un atvieglo tādu investīciju lēmumu pieņemšanu, kuru atmaksāšanai bieži vien vajag desmitiem gadu. Dažas no šīm neskaidrībām rada valsts, reģionālo un vietējo iestāžu **atļauju piešķiršanas procedūras**, un tās ir jārisina prioritārā kārtā. Lai palielinātu juridisko noteiktību gan ekonomikas operatoriem, gan publiskajām iestādēm, Komisija 2025. gada beigās nāca klajā ar priekšlikumu par atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu⁽¹⁸⁾ un priekšlikumu par vidiskās novērtēšanas paātrināšanu. Pašlaik tiek veikta Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas stresa testēšana, un Komisija vajadzības gadījumā veiks turpmākus pasākumus.

un jāuzstāda infrastruktūra un aprīkojums, kas vajadzīgs ražošanai bez sprostiem. Šie dati ir minēti tikai kā piemērs. Komisija gatavo ietekmes novērtējumu, kurā tiks analizēti visi attiecīgie dati un jautājumi, kas saistīti ar tās plānotajiem priekšlikumiem.

¹ Potori un citi (2024). *A Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Pig Sector. Agriculture*, [Novērtējums par to, kā pakāpeniska atteikšanās no sprostiem ietekmē ES lopkopību: cūkkopības nozare. Lauksaimniecība], 14(1), 111.

² Majewski un citi (2024). *A Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Layer Sector. Agriculture*, [Novērtējums par to, kā pakāpeniska atteikšanās no sprostiem ietekmē ES lopkopību: dējējputnu nozare. Lauksaimniecība], 14(2), 187.

⁽¹⁸⁾ Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva, ar ko groza Direktīvas (ES) 2018/2001, (ES) 2019/944 un (ES) 2024/1788 attiecībā uz atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu (COM(2025) 1007).

Lai veicinātu labāku atlīdzību tirgū, ir jātiecas labāk informēt patērētājus, viņu vēlmes saskaņojot ar taisnīgiem cenu noteikšanas mehānismiem un cenšoties dažādot tirgu ar mērķi gūt labumu no augstvērtīgiem tirgiem.

Uzlabotai konkurētspējai jābūt taisnīgai. Lauksaimnieku pozīcijas stiprināšana pārtikas piegādes ķēdē un viņu aizsardzība pret negodīgu tirdzniecības praksi ir ilgtermiņa prioritāte, kas tiks stiprināta līdz ar Negodīgas tirdzniecības prakses (NTP) direktīvas⁽¹⁹⁾ pārskatīšanu, pamatojoties uz līdzšinējo pieredzi. Lauksaimniekiem ir jāsaņem **labāka atlīdzība, arī no jaunām saimnieciskām darbībām, kas saistītas ar bioekonomikas attīstību un blakusproduktu valorizāciju.** Komisija vērtēs, kā šos aspektus vislabāk integrēt ES agropārtikas piegādes ķēdes novērošanas centra darbā, lai nodrošinātu tirgus pārredzamību visā vērtības ķēdē un vairotu uzticēšanos.

Ilgspēja un apritīgums ir spēcīgs ekonomiskais pamatojums lauksaimniekiem. Aprites prakse un bioekonomika palielina barības autonomiju un maksimāli palielina biomasas (arī dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu) valorizāciju, kas savukārt samazina atkritumu daudzumu un lauksaimniekiem nodrošina paredzamākus ienākumus. **Blakusprodukti, piemēram, vilna vai kūtsmēsli, ir nevis atkritumi, bet gan resurss,** kam ir vērtība un kas aprites bioekonomikā kalpo vairākiem mērķiem, un tiesību aktos būtu jāatzīst to īpašības un potenciāls. Lejupējie dalībnieki (piem., piena vai gaļas ražotāji) arvien skaidrāk saredz ekonomisko pamatojumu atlīdzības piedāvāšanai tiem lauksaimniekiem, kuri lopkopības saimniecībās samazina emisijas, tādējādi ilgtspējīgas lopkopības darbības padarot konkurētspējīgākas.

Konkurētspēja ir jāuzlabo arī ar **labāku pārtikas piegādes ķēdes integrāciju un gaļas kvalitātes standartu izstrādi.** Būtu vēl vairāk jāveicina piena un gaļas liellopu audzēšanas integrācijas potenciāls. Labāka saskaņošana piegādes ķēdēs varētu uzlabot piena un gaļas liellopu sistēmu ekonomisko un vidisko sniegumu. Vienlīdz svarīgas ir kvalitatīvas vērtības ķēdes lauku apvidos un infrastruktūra. Ražotāju organizāciju un kooperatīvu izveides pieredze rāda, kā rīki, kas iestrādāti Tirgus kopīgas organizācijas (TKO) regulā⁽²⁰⁾, palīdz stiprināt lauksaimnieku pozīciju vērtības ķēdē un palielināt viņu radītās vērtības daļu.

Taisnīgums ir ne tikai iekšējs, bet arī ārējs. Lai veicinātu **ražošanas standartu savstarpību un lielāku saskaņotību pasaulē,** ir vajadzīga pienācīga kontrole, efektīvi aizsardzības pasākumi un pastāvīga virzība uz augstiem standartiem. Tas ir pastāvīgs darbs un skaidra prioritāte. Tādu produktu imports, kas ražoti saskaņā ar zemākiem standartiem, ne tikai nostāda ES ražotājus komerciāli neizdevīgā stāvoklī, bet arī aizstāj, nevis samazina globālās emisijas. Pašlaik tiek pilnveidota ES ieviesto pārtikas, dzīvnieku izcelsmes un augu produktu kontrole, un tā jau ir būtiski pastiprināta⁽²¹⁾. Aizsardzības pasākumi ir standarta prakse Savienības noslēgtajos nolīgumos, un tie sargā Eiropas lauksaimniekus pret kaitīgu importu. Tas ietver precīzi kalibrētas kvotas, kuru apjoms ir saistīts ar ES tirgus apstākļiem, un automātiskas drošības klauzulas noteiktos nolīgumos, kas nodrošina

(19) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/633 (2019. gada 17. aprīlis) par negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj>.

(20) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>.

(21) [Komisija paziņo par Eiropas Savienībā importēto produktu kontroles pastiprināšanu.](#)

papildu aizsardzības līmeni. Stingri tiek ievēroti augsti pārtikas nekaitīguma standarti, it īpaši attiecībā uz antimikrobiālo līdzekļu un hormonu lietošanu. **Dzīvnieku labturības noteikumi tiek pārskatīti, lai nodrošinātu importētajiem produktiem piemēroto standartu labāku saskaņošanu.** Priekšlikums izveidot Vienotības drošības tīklu ar ievērojamu budžetu nākamajā finanšu periodā ļaus Savienībai labāk aizsargāt lauksaimniekus tirgus svārstīguma laikā. Vienlaikus Komisija iesaistīsies īpašā **agropārtikas diplomātijā, pastiprinās savas augsta līmeņa misijas un veicināšanas pasākumus, lai pavērtu jaunas tirgus iespējas Eiropas eksportam.**

Būtisks konkurētspējas elements ir vienkāršošana. Ir sākts svarīgs darbs, bet vajadzīgi turpmāki centieni, lai agropārtikas nozare varētu gūt labumu no tiesiskā regulējuma, kas veicina inovāciju un konkurētspēju, vienlaikus ievērojot dzīvnieku veselības, labturības un pārtikas un barības nekaitīguma standartus. Notiekošā diskusija par pārtikas un barības nekaitīguma *omnibus* paketi nodrošinās tik ļoti vajadzīgo vienkāršošanu **ES tiesību akti higiēnas jomā ir jāpadara** dinamiskāki, un ir labāk jāizmanto tajos paredzētie elastīguma noteikumi, kas ļauj pielāgot mazjaudas kautuvju struktūru un izvietojumu, vienlaikus ievērojot pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku labturības standartus un efektīvi apvienojot tos ar praktisku darbību. Ierosinātais grozījums **barības piedevu** tiesiskajā regulējumā, kas iekļauts pārtikas un barības *omnibus* paketē, nodrošinās labvēlīgu vidi jaunu inovatīvu barības piedevu izstrādei un pieejamībai; vienlaikus aizvien notiek darbs saistībā ar turpmākas vienkāršošanas vajadzībām, arī plašāku īstenošanas dialogu un **pārtikas jomas dialogu** ietvaros. Turklāt **noteikumi par dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem ir jāpielāgo**, lai, neapdraudot dzīvnieku veselības, pārtikas un barības nekaitīguma standartus, labāk veicinātu aprites ekonomiku.

3.3. Ilgtspējīga lopkopības nozare

Investīcijas ilgtspējā ir investīcijas lopkopības saimniecību ilgtermiņa nākotnē. Augstāki dzīvnieku labturības standarti var nodrošināt labākus ekonomiskos rezultātus, mazāku slimību risku un plašāku atbalstu, ja vien labturības uzlabojumi sniedz izmēramu ieguvumu veselības, produktivitātes vai augstākas cenas veidā, – šī neto ietekme atšķiras atkarībā no nozares un tirgus apstākļiem. Slāpekļa efektīva izmantošana pārtikas un bioekonomikas sistēmās⁽²²⁾, arī nodrošinot mēslošanas līdzekļu efektivitāti, aizsargā ūdeni un augsni, vienlaikus samazinot resursu izmaksas. Klimatnoturīga infrastruktūra var izturēt ekstrēmu laikapstākļu notikumu ietekmi un nodrošināt ilgtermiņa atdevi no investīcijām.

Panākumi ir atkarīgi no lauksaimnieku spējas investēt. Tāpēc pārkārtošanās procesam, kura mērķis ir risināt ilgtspējas problēmas, ir jābūt **taisnīgam un līdzsvarotam**. Paplašinot ar ilgtspēju saistīto ieceru vērienu, rodas jautājumi par to, **kā tiks sadalītas izmaksas vērtības ķēdē.** Dažos gadījumos pārkārtošanās uz ilgtspējas uzlabojumiem var būt saistīta ar augstākām ražošanas izmaksām lauksaimniekiem, mazāku iegūtās produkcijas apjomu vai dzīvnieku mazāku blīvumu. Dažkārt lauksaimniecības praksē, piemēram, bioloģiskajā lauksaimniecībā, vērienīgas vides un dzīvnieku labturības ieceres izdodas apvienot ar rentabilitāti, ko iegūst lauksaimnieki. Citās sistēmās, kur šīs izmaksas nevar pilnībā segt lauksaimnieki vai pārējie piegādes ķēdes dalībnieki, tās galu galā atspoguļojas augstākās pārtikas cenās, ko sedz patērētāji, taču ražotāju ienākumi tādējādi nepieaug, un, iespējams, pat samazinās pieprasījums. Tas uzsver vajadzību pēc rūpīgi pārdomātas pārkārtošanās,

⁽²²⁾ [ES Bioekonomikas stratēģijā](#) “ES bioekonomikas konkurētspēja un ilgtspēja: stratēģiskais satvars” (COM(2025) 960 final) ir paredzēts novērtēt, kura bioekonomikas prakse un inovācijas visvairāk palielina slāpekļa izmantošanas efektivitāti bioekonomikas sistēmās un vērtību tīklos.

kas sniedz ilgtspējas ieguvumus lauksaimniekiem un sabiedrībai, vienlaikus rodot kompromisus un saglabājot sociālo pieņemamību.

Savienībai un dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka lauksaimnieks var izvēlēties savai lopkopības saimniecībai un praksei vispiemērotākos pārkārtošanās atbalsta pasākumus, un jāatvieglo lēmumu pieņemšana par to, kā savu uzņēmējdarbību darīt ilgtspējīgāku.

Daudzsološi rīki taisnīgas pārkārtošanās atbalstam ir **vērtības ķēdes ilgtspējas nolīgumi**, kuros daļu atbildības uzņemas visi dalībnieki, tai skaitā starpnieki un mazumtirdzniecības nozare. Tie ļauj, piemēram, mazumtirdzniecības nozarei atalgot lauksaimniekus par augstāku standartu ieviešanu. Komisijai, dalībvalstīm un privātā sektora dalībniekiem būtu vēl vairāk jāveicina šāda veida sadarbība.

Jebkuram ilgtermiņa redzējumam par lopkopības nozari jāsākas ar tās daudzveidības izmantošanu. Bagātīgo ES mozaīku nevar uzturēt, izmantojot universālu pieeju. Ir vajadzīgi piemēroti, vietējiem apstākļiem pielāgoti risinājumi, kas atspoguļo reālo situāciju uz vietas un balstās uz reģionālajām priekšrocībām.

Pamatojoties uz jau panākto progresu, kas **Eiropas lopkopības nozari ierindo starp produktīvākajām un vidiski efektīvākajām⁽²³⁾ nozarēm pasaulē**, jaunā plānošanas perioda izstrādē šo daudzveidību var pārveidot reālās intervencēs, kuras dod ilgtermiņa ievirzi.

Runājot par lopkopību, viens no svarīgākajiem jautājumiem, kas uztrauc sabiedrību, ir **dzīvnieku labturība**. Kā norādījis Eiropas Parlaments, “paredzamais dzīvnieku olbaltumvielu patēriņa pieaugums pasaulē ir iespēja ES pozicionēt sevi kā pasaules līderi klimatam labvēlīgas un dzīvniekiem draudzīgas lauksaimniecības jomā”. Lai mazinātu iedzīvotāju bažas, ir jāpanāk spēkā esošo noteikumu izpilde, turklāt ir vajadzīgi progresīvi turpmākie pasākumi saistībā ar Eiropas pilsoņu iniciatīvu “Neturi būrī!”, galveno uzmanību pievēršot nozarēm, kurās pārkārtošanās uz brīvās turēšanas sistēmu ir iespējama, ir balstīta uz pierādījumiem un tai ir paredzēti pietiekami pārejas periodi un finansiāls atbalsts, kas lauksaimniekiem ļauj pielāgoties. Ņemot vērā vajadzīgo investīciju apjomu, pārkārtošanās procesam būs nepieciešams atbalsts, kas aptvers nākamo finansēšanas periodu un laiku pēc tā.

Augsti labturības standarti uzlabo resursefektivitāti, piemēram, samazinot mirstību, pagarinot dzīvnieku produktīvā mūža ilgumu un uzlabojot barības pārstrādi. Lai gan pašlaik dējējvistu nozarē galvenokārt tiek praktizēta **diennakti vecu gailēnu** nonāvēšana, iedzīvotāju prasības pēc ētiskas attieksmes var apmierināt, pārtraucot šo praksi un izmantojot pašlaik jau pieejamās *in-ovo* dzimuma noteikšanas tehnoloģijas. Tās var stiprināt ES olu nozares kā augstākās kvalitātes, ētiski ražotu produktu piegādātājas reputāciju. Lai gan dažās dalībvalstīs šī tehnoloģija jau ir pieejama un tiek izmantota, mazie un vidējie inkubatori ES vēl nevar tai pilnībā piekļūt un to atļauties. Šajā nolūkā vajadzīgi turpmāki centieni, lai samazinātu izmaksas un paplašinātu izvēršanu. Līdz 2026. gada beigām Komisija plāno ierosināt **dzīvnieku labturības noteikumu mērķorientētu pārskatīšanu attiecībā uz dējējvistām un broileriem**, galveno uzmanību pievēršot sprostu izmantošanas pakāpeniskai izbeigšanai, praktiskiem labturības rādītājiem lopkopības saimniecībās, gailēnu sistemātiskas nonāvēšanas izbeigšanai un līdzvērtīgām importa prasībām. Lai valorizētu pārkārtošanos no diennakti vecu gailēnu

⁽²³⁾ *FAO, Greenhouse gas emissions from agri-food systems, Global, regional and country trends* [Agropārtikas sistēmu radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas. Pasaules, reģionu un valstu tendences], 2000–2022.

nonāvēšanas, Komisija izpētīs iespēju atjaunināt olu marķēšanas noteikumus, lai labāk informētu patērētājus, arī trešās valstīs, par lauksaimnieku veiktajiem uzlabojumiem. Līdz 2027. gada 2. ceturksnim līdzīgs priekšlikums tiks izstrādāts attiecībā uz **cūku labturību**, arī pārkārtošanos no sprostiem uz aploku sistēmām.

Pēdējos gados par būtisku jautājumu ir kļuvušas diskusijas par dzīvu dzīvnieku eksportu uz trešām valstīm, it īpaši tūlītējas kaušanas nolūkā. Jauni un atkārtoti dzīvnieku slimību uzliesmojumi ES dalībvalstīs rada dažkārt nepamatotus, biežus tirdzniecības šķēršļus. Vienlaikus dabas katastrofas un mainīgā drošības situācija galamērķa valstu tuvumā apdraud iespēju plānot šādus pārvadājumus gan pa autoceļiem, gan pa jūru. Tas var arī radīt bažas par dzīvnieku labturību. Tāpēc Komisija padziļināti apmainīsies viedokļiem ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, pilsonisko sabiedrību un galamērķa trešām valstīm un atkarībā no šīs apmaiņas rezultātiem apsvērs turpmākus pasākumus, tostarp iespējamās alternatīvas kaušanai paredzētu dzīvnieku eksportam no ES uz trešām valstīm, vienlaikus saglabājot Eiropas lopkopju tirgus pozīcijas.

Šie augstie standarti, kas jāievēro ES ražotājiem, ir jāattiecinā arī uz importētajiem produktiem, paredzot pienācīgus izpildes panākšanas rīkus. Trešās valstīs dzīvnieku labturības standarti var būt zemāki, bet ES iedzīvotāji sagaida, ka visi ES tirgū pieejamie produkti atbilst augstiem labturības standartiem. ES dzīvnieku labturības noteikumu un ES tirdzniecības nolīgumu modernizācija dod būtisku iespēju **ievieš līdzvērtīgas dzīvnieku labturības prasības attiecībā uz importētiem produktiem** saskaņā ar PTO standartiem.

Viena no prioritātēm joprojām ir **pastāvīgi centieni samazināt lauksaimniecības dzīvnieku radītās emisijas**. Lai gan ES metāna emisijas, kas rodas lauksaimniecības dzīvnieku gremošanas traktā fermentācijas laikā, pasaules līmenī veido nelielu daļu, tās ir lielākais lauksaimniecības emisiju avots ES⁽²⁴⁾. Šo emisiju mazināšanai ir vajadzīga zinātni un sistēmām balstīta pieeja, kuras pamatā ir pašreizējā labā prakse un kuru papildus atbalsta inovācija un tehnoloģijas. Dažādiem lopkopības virzieniem ir atšķirīgas klimata eksternalitātes un atšķirīgs potenciāls to novēršanai, un tas arī ir jāņem vērā.

Pirmkārt un galvenokārt, **efektīvai metāna emisiju samazināšanas politikai ir vajadzīgi precīzi mērījumi**. Dažas pašlaik izmantotās metodikas lauksaimniecības dzīvnieku radīto emisiju aplēšanai pilnībā neatspoguļo faktiskās emisiju atšķirības dažādās ražošanas sistēmās, barošanas režīmos un šķirņu vidū. IPCC 1. un 2. pakāpes metodikas pieejas varētu nepietiekami atspoguļot lauku saimniecībās veikto uzlabojumu un ģenētiskās daudzveidības vērtību. Tajā pašā laikā notiek diskusijas, lai izpētītu nepieciešamību ņemt vērā metāna emisiju biogēnisko raksturu, jo tās ir daļa no īstermiņa oglekļa aprites cikla. Ir vajadzīgas precīzākas pieejas, lai labāk atspoguļotu reālo pārvaldības praksi un nodrošinātu precīzāku un taisnīgāku lopkopības klimatiskā snieguma novērtējumu. Tāpēc Komisija **strādās pie saskaņotas metodikas lopkopības SEG emisiju aprēķināšanai lopkopības saimniecību līmenī un veicinās tādu monitoringa rīku izmantošanu**, kas labāk atspoguļo lopkopības saimniecību līmenī īstenotos pasākumus un ir vairāk pielāgoti ES lopkopības nozares vajadzībām. Tā balstīsies uz dažu dalībvalstu sākto darbu⁽²⁵⁾, kura mērķis ir izstrādāt 3. pakāpes emisiju aprēķinu, kas nodrošina precīzāku un diferencētāku

(²⁴) BOSCO, S., CHEN, M., BIELZA, M., MONTERO CASTAÑO, A., SCHIEVANO, A. et al., *Livestock Feeding and Sustainability: Mapping Environmental, Climate, and Productivity Outcomes* [Lauksaimniecības dzīvnieku barošana un ilgtspēja: vidisko, klimatisko un produktivitātes rezultātu kartēšana], Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/3398918> (tiešsaistē), JRC143817.

(²⁵) Īrijas Liellopu audzēšanas federācija (ICBF): <https://www.icbf.com/methane/>.

emisiju uzskaiti. Šis darbs būs saistīts ar ražošanas metožu turpmāku izstrādi saskaņā ar tirdzniecības standartiem un ES izcilības pieeju (sk. turpmāk 3.5. punktu). Rezultātiem būtu arī jāpalīdz uzlabot dalībvalstu nacionālo SEG inventarizācijas pārskatu precizitāti. ES ir arī gatava dalīties pieredzē ar globālajiem partneriem par mērīšanas un mitigācijas praksi saskaņā ar savu vadošo lomu pasaulē metāna emisiju mazināšanas jomā, izmantojot globālo metāna emisiju mazināšanas solījumu un ar to saistītās iniciatīvas. Ciešā sadarbībā ar lauksaimnieku pārstāvjiem un pārtikas vērtības ķēdes ieinteresētajām personām Komisija izstrādā **brīvprātīgu lopkopības saimniecību līmeņa ilgtspējas kompasu lauksaimniekiem**. Šis zinātniski pamatotais satvars ļaus praktiski un salīdzināmi novērtēt galvenos ilgtspējas aspektus dažādās saimniekošanas sistēmās. Kompasas var izmantot arī kā pārvaldības rīku, lai virzītu lēmumus, sekotu līdzi progresam, laika gaitā pārredzami ziņotu par sniegumu un iesaistītos piemaksu shēmās vai līgumos, kas atalgo verificētus emisiju samazinājumus, uzlabotu dzīvnieku labturību un ekosistēmu pakalpojumu sniegšanu. Tas ļaus novērtēt **sniegumu, pamatojoties uz rezultātiem, kas sasniegti uz vietas**, un pakāpeniski atteikties no līdzšinējās uz stingrām prasībām balstītās pieejas. Turklāt, pamatojoties uz sertifikācijas izmēģinājuma metodiku, Komisija izvērtē lauksaimniecības dzīvnieku radīto emisiju samazinājumu iekļaušanu Oglekļa piesaistes un oglekļa saistīgas saimniekošanas (CRCF) regulas darbības jomā.

Tāpat ir jāņem vērā tas, ka pārtikas ražošana pēc būtības ir saistīta ar dabiskiem bioloģiskiem procesiem un, neraugoties uz augstu ES standartu ievērošanu, rada **neizbēgamas endogēnās emisijas**, kam jārod noteikti kompromisi, no kuriem nevar pilnībā izvairīties. Kā skaidrots Proteīna plānā, svarīgs pārkārtošanās virzītājspēks ir pieprasījums, un ir svarīgi atzīt, ka samazināts ES ražošanas apjoms varētu palielināt importa apjomu un emisijas reģionos ārpus ES.

Turpmākais progress SEG emisiju mazināšanā ir jābalsta uz efektīvu politikas pasākumu un stimulu, ģenētisko uzlabojumu potenciāla, kā arī inovācijas un tehnoloģiju kombināciju, arī ar barošanu saistītajās stratēģijās. Komisija **dalībvalstīm sniegs ieteikumus** saistībā ar turpmāko KLP un nodrošinās tām **rīkkopu ar visefektīvākajām praksēm**. Dalībvalstis var izstrādāt stratēģijas, pamatojoties uz savu konkrēto situāciju, kā atspoguļots 2020. gada ES Metāna stratēģijā, ņemot vērā investīcijas efektivitātes uzlabojumos, kas mazina emisijas, tai skaitā šķirnēs, kuras rada mazāk metāna emisiju, precīzajā barošanā un progresīvā kūtsmēsļu apsaimniekošanā, piemēram, biogāzes un uzlabotās apstrādes tehnoloģijās, kā arī emisiju mazināšanas risinājumos iekštelpu lauksaimniecības sistēmās. Turklāt tehnoloģiskie risinājumi piedāvā būtisku mitigācijas potenciālu, kas līdz 2040. gadam varētu nodrošināt SEG emisiju samazināšanos par vismaz 16 %⁽²⁶⁾. Tāpēc vērienīgu KLP pasākumu un stimulu kombinācija kopā ar tehnoloģijām un inovācijām varētu nodrošināt ļoti ievērojamus emisiju samazinājumus un veicināt 2040. gada klimata mērķrādītāja sasniegšanu.

Dalībvalstīm ir iespēja savos turpmākajos VRPP iekļaut **investīcijas biogāzē un biometānā** un/vai veicināt tās, izmantojot citas valsts programmas. Dažādas šāda atbalsta iespējas piedāvā arī valsts atbalsta regulējums. Biogāzes iekārtas pārvērš kūtsmēslus un lauksaimnieciskās atliekas atjaunīgajā enerģijā, digestātā, ko izmanto mēslošanai, un atsevišķos gadījumos – dehidrētā digestātā, kurš izmantojams par lauksaimniecības dzīvnieku pakaišiem. Saražoto enerģiju var izmantot lopkopības saimniecībā vai pat pārdot tirgū, it īpaši – izmantojot ES biometāna mehānismu un tādējādi gūstot papildu ienākumus,

⁽²⁶⁾ AGRI ĢD aplēse, kuras pamatā ir pašu aprēķini un scenāriji, kas aprakstīti [2022. gada lauksaimniecības perspektīvu ziņojumā](#).

uzlabojot lauku saimniecību noturību un uzņēmējdarbības dzīvotspēju un vienlaikus mazinot atkarību no importētās fosilās degvielas un sintētiskiem mēslošanas līdzekļiem.

Būtiski elementi ilgtermiņa stratēģijā lopkopības nākotnei ir **dabas resursu aizsardzība pret piesārņojumu un augsnes labas veselības nodrošināšana**. Ņemot vērā nozares plašo daudzveidību, noteiktām lopkopības praksēm ir būtiska ietekme uz vidi, kas saistīta ar negatīvām eksternalitātēm (piem., barības vielu zudumiem, emisijām gaisā u. c.), it īpaši teritorijās, kurās lauksaimniecības dzīvnieku koncentrācija ir liela, savukārt citas prakses, piemēram, ekstensīva ganīšana un bioloģiskā lauksaimniecība, dod pozitīvu ieguldījumu dabas pārvaldībā un saglabāšanā. Tāpēc vides problēmas ir jārisina pielāgotā veidā un partnerībā ar lauksaimniekiem.

Turpmākā KLP ir iespēja virzīties uz augstāku vidisko sniegumu.

Dalībvalstīm būtu jāveicina sadarbība visā vērtības ķēdē, un tās varētu sniegt atbalstu, jo īpaši teritorijās ar augstu lauksaimniecības dzīvnieku blīvumu, lai uzlabotu kūtsmēsļu un barības vielu pārvaldību un samazinātu spiedienu uz dabas resursiem, tostarp izmantojot jaunās intervences, ko Komisija ir ierosinājusi savā KLP priekšlikumā. Dalībvalstu rīcībā ir instrumenti, lai, pamatojoties uz konkrētām vajadzībām, sniegtu lielāku atbalstu sistēmām, kuras balstītas uz ganībām. Tās tiek arī mudinātas paplašināt segkultūru, daudzveidīgas augsekas un alternatīvu barības avotu izmantošanu, piešķirt atbalstu kūtsmēsļu glabāšanas kapacitātes palielināšanai un vienkāršot procedūras attiecībā uz investīcijām atjaunīgajā enerģijā, barības vielu reciklēšanas infrastruktūrā un precīzajā lauksaimniecībā. Minēto mērķu sasniegšanas nolūkā ir svarīgs turpmāks atbalsts bioloģiskajai lauksaimniecībai.

Komisija ar Lopkopībai veltīta darba virziena palīdzību veicinās zināšanu un paraugprakses apmaiņu, lai līdz 2027. gadam izveidotu **Lopkopības platformu ar visaptverošu repozitoriju, kurā apkopoti pārbaudīti risinājumi** klimata, vides un dzīvnieku labturības jomā. Šajā repozitorijā tiks noteikti efektīvi mitigācijas pasākumi, demonstrētas sekmīgas pieejas lopkopības saimniecībās un sniegti norādījumi par KLP instrumentiem un atbalsta mehānismiem, kas pieejami, lai atvieglotu to ieviešanu.

ES lauksaimnieki jau ievēro augstus vides standartus, kas noteikti dažādos tiesību aktos, un daži no tiem būtiski ietekmē lauksaimnieku darbības. **Komisija izvērtē dažus no šiem noteikumiem un veic tiem stresa testus plašāku vienkāršošanas centienu ietvaros.**

Drīzumā tiks publicēts **Nitrātu direktīvas**⁽²⁷⁾ izvērtējums. Reaģējot uz šo ziņojumu, Komisija turpinās sadarbīties ar dalībvalstīm, lai apzinātu paraugpraksi un vienkāršošanas potenciālu attiecībā uz to, kā uzlabot barības vielu pārvaldību lopkopības saimniecību līmenī, kalendāro saimniekošanu, uzskaites veikšanu un mēslošanu mazās lopkopības saimniecībās. Tā mērķis būs optimizēt noteikumu īstenošanu un atspoguļot tehnoloģisko spiedienu un klimata pārmaiņas, turklāt līdz minimumam samazināt nevajadzīgu slogu, gan nodrošināt pasākumu samērīgumu un efektivitāti ES ūdens kvalitātes standartu sasniegšanā. Komisija konsultēs dalībvalstis par iespējām **vienkāršot direktīvas īstenošanu, piemēram, attiecībā uz dažām ilgtspējīgām lopkopības praksēm, un ar Nitrātu komiteju apmainīsies viedokļiem par novērtējuma ziņojumu.**

(27) Padomes Direktīva 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti. OV L 375, 31.12.1991., 1.–8. lpp. (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT). ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>.

Komisija veic arī Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas noteikumu stresa testēšanu, kas tiks iekļauta ziņojumā, kuru paredzēts sagatavot līdz 2026. gada beigām un kurš ļaus pamatot turpmākos lēmumus. Priekšlikums par **atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu un priekšlikums regulai par vidiskās novērtēšanas paātrināšanu** (2025/0391 (COD)) jau daļēji apmierina dažas no sen izteiktajām prasībām paātrināt atļauju piešķiršanas procesu un padarīt to prognozējamāku. Mērķorientēta atļauju piešķiršanas procedūru atvieglošana ir svarīga arī saistībā ar tiesību aktu pārskatīšanu, lai dējējvistu un cūkkopības nozarē pakāpeniski atteiktos no sprostiem, un tā ir pamatota, ņemot vērā to, ka, turot dzīvniekus pielāgotās novietnēs, to skaits nemainītos. **Iespēja labāk saskaņot vidiskos mērķus un lauksaimniecības dzīvotspēju ir saistīta arī ar inovāciju.** Eiropas Savienībā laikposmā no 2016. gada līdz 2019. gadam lopkopībā katru gadu radās vairāk nekā 1,4 miljardi tonnu kūsmēsli. Lai gan noteiktos reģionos kūsmēsli ir saistīti ar slāpekļa piesārņojumu, izmantojot inovācijas, tie var sniegt arī jaunu iespēju. Komisija pēta iespēju paplašināt *RENURE* aktu, attiecinot to arī uz noteiktu veidu šķidro digestātu, kura pamatā ir kūsmēsli, paredzot atbilstīgus vides aizsardzības pasākumus, un 2026. gada 3. ceturksnī sniegs pirmo sākotnējo novērtējumu. Tāpat arī no bioloģiskajiem atkritumiem iegūta digestāta izmantošana tiešai mēslošanai vai citu bioloģisko mēslošanas līdzekļu ražošanai var mazināt lopkopības negatīvās eksternalitātes, nodrošināt labāku ar oglekli bagātu bioloģisko mēslošanas līdzekļu izplatību, samazināt atkarību no sintētiskajiem mēslošanas līdzekļiem un stiprināt ES autonomiju barības un pārtikas ražošanā, vienlaikus veicinot vietējās enerģijas (biometāna) ražošanu. Komisija **sekmēs dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu izmantošanu**, neapdraudot dzīvnieku labturības, pārtikas un barības nekaitīguma standartus, un **pārskatīs iespējamās problemātiskās posmus regulējumā.**

Svarīgs elements ir labāks telpiskais līdzsvars un iespēja pārvietot barības vielas no reģioniem, kuros ir pārpalikums, uz reģioniem, kuros ir deficīts, lai gan optimizētu izmantošanu, gan samazinātu vietējo vides noslogojumu. Pamatojoties uz to, Komisija ar **Lopkopībai veltīta darba virziena palīdzību izstrādās īpašu ceļvedi**, lai atbalstītu praktisko īstenošanu, stiprinātu loģistiku, mazinātu spiedienu, labāk īstenotu tiesisko regulējumu saskaņotā veidā, nodrošinātu regulējuma saskaņotību un sekmētu barības vielu efektīvāku un ilgtspējīgāku apriti ES.

3.4. Eiropas teritoriālajai daudzveidībai atbilstīga lopkopības nozare

Eiropas teritoriālajai daudzveidībai ir vajadzīgas daudzveidīgas lopkopības sistēmas, kas pielāgotas dažādu Eiropas reģionu unikālajām iezīmēm.

Lopkopībai ir svarīga loma lauku ekonomikas uzturēšanā un nodarbinātības atbalstīšanā daudzos reģionos. Savukārt dažos reģionos tā bieži vien ir vienīgā ekonomiskā iespēja. Šī nozare ir īpaši svarīga mazāk labvēlīgos apgabalos, piemēram, kalnu reģionos, ziemeļu apgabalos, zālāju teritorijās un citās pārejas un nomaļās teritorijās, kur augkopība var būt sarežģīta vai mazāk rentabla. Ganību dzīvnieki palīdz saglabāt tradicionālās ainavas, nepieļaut teritoriju aizaugšanu, ierobežot dabas ugunsgrēku risku un veicināt biodaudzveidības saglabāšanu, uzturot daudzveidīgas dzīvotnes⁽²⁸⁾. Tas palīdz lauku apvidos noturēt iedzīvotājus un mazina zemes pamešanas risku, kas var izraisīt vides

⁽²⁸⁾ [Extensive livestock systems and nature in Europe \[Ekstensīvās lopkopības sistēmas un daba Eiropā\] | Publikācijas | Eiropas Vides aģentūra \(EVA\)](#), 07.2026. EVA informatīvajā apskatā norādīts, ka viena trešdaļa Dzīvotņu direktīvas I pielikumā minēto dzīvotņu ir atkarīga no ekstensīvās ganīšanas.

degradāciju un tradicionālo ainavu zudumu. Pastāvošās problēmas var efektīvi risināt inovatīvi uzņēmējdarbības modeļi, atgūstot lopkopības centrālo lomu šajās teritorijās.

Lopkopības apjoma samazināšanās ir cieši saistīta ar zemes pamešanu daudzos Eiropas reģionos. *JRC* lēš⁽²⁹⁾, ka līdz 2030. gadam varētu tikt pamesti aptuveni 11 % no ES lauksaimniecības zemes, turklāt gandrīz ceturtdaļa (1,38 miljoni ha) no visām pamestajām lauksaimniecības zemēm ES, visticamāk, atradīsies kalnu apvidos. Tam ir arī būtiska demogrāfiska ietekme. Šīs problēmas būtu jārisina saskaņoti un integrēti, tai skaitā izmantojot mūsu topošo demogrāfijas politiku. Lauku apvidiem ir milzīgs potenciāls kļūt par **Eiropas noturības, ilgtspējīgas izaugsmes un sagatavotības virzītājspēku**. Ekonomiski pievilcīgu un dzīvošanai piemērotu lauku apvidu izveide palīdzēs noturēt un piesaistīt cilvēkus, tādējādi veicinot šo reģionu ilgtermiņa dzīvotspēju.

Iespēja lauku neaizsargātību pārvērst taustāmā ilgtermiņa aktīvā ir lielāka nekā jebkad agrāk. ES sāk koordinētāku un integrētāku plānošanu ilgtspējīgas ekonomiskās izaugsmes atbalstam, kā integrētu plānošanas rīku izmantojot VRP.

Nolūkā risināt minēto problēmu Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izstrādātu plānu, kā risināt **to reģionu un lauku apvidu īpašās vajadzības, kuros pastāv pamešanas risks**, ņemot vērā īpašo situāciju austrumu pierobežas reģionā, kas atrodas blakus Krievijai, Baltkrievijai un Ukrainai. Mērķis ir **atjaunot ilgtspējīgu lopkopību** tur, kur tā dabiski iederas un ir vēlama tās radīto vides, sociālo un ekonomisko ieguvumu dēļ, vienlaikus nodrošinot konkurētspējīgāku reģionu un kopienu sniegumu. Šādu virzību varētu nodrošināt, piesaistot visus dalībniekus, kas vajadzīgi, lai **lauku kopienās nostiprinātu efektīvu vērtības ķēdi** no lauksaimniekiem līdz patērētājiem, iesaistot arī kautuves, mazapjoma pārstrādātājus un vietējos tirgus.

Ieguldījumu šajā procesā sniegs topošais **Eiropas zemes novērošanas centrs**⁽³⁰⁾, kas apmainīsies ar informāciju un paraugpraksi, lai risinātu zemes pamešanas problēmu, un turpinās analizēt zemes izmantojuma maiņu un ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu.

Īstenojot turpmāko KLP, dalībvalstu rīcībā būs daudz rīku, kas nodrošinās atbalsta mērķorientētu novirzīšanu neaizsargātiem lopkopības apgabaliem. Mērķorientēti saistītie ienākumi un atbalsts apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi, būtu jākoncentrē uz nozarēm un jomām, kurās tie ir visvairāk vajadzīgi. Viens no galvenajiem uzdevumiem būs **piesaistīt jaunu lauksaimnieku paaudzi** apgabalos, kur lopkopība ir radījusi sociālo plaису, šim nolūkam izmantojot darījumdarbības sākšanas atbalstu, sociālo inovāciju, uzņēmējdarbību un investīcijas, zemes pieejamības politiku, ienākumu atbalstu un stimulus. Tomēr šo problēmu nav iespējams atrisināt tikai ar KLP pasākumiem. Vietēji integrētu lopkopības vērtības ķēžu attīstībai ir vajadzīgas koordinētas investīcijas infrastruktūrā, pārstrādes iekārtās, digitalizācijā un tirgus struktūrās, un šīs investīcijas ir jāpapildina ar sociālo un darba politiku un – attiecīgā gadījumā – ar praktisku atbalstu, lai lauksaimniekiem palīdzētu mazināt savvaļas dzīvnieku radīto spiedienu.

Viens no piemēriem, kā varētu atveseļot vietējo ekonomiku un vienlaikus uzlabot dzīvnieku labturību, ir investīcijas mazjaudas un pārvietojamās kautuvēs attālos apgabalos. Komisija ar Lopkopībai veltīta darba virziena palīdzību atvēlēs konkrētus resursus, lai izstrādātu **ceļvedi attiecībā uz kautuvēm, izvērtējot iespējas veicināt gan stacionāru,**

⁽²⁹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC113718>.

⁽³⁰⁾ Stratēģija par paaudžu nomaiņu lauksaimniecībā (COM(2025) 872 final).

gan pārvietojamu kautuvju pieejamību lauku apvidos, pamatojoties uz jau finansētiem projektiem⁽³¹⁾ un ņemot vērā dzīvnieku labturības aspektus.

Piemērs: elastīgs vietējais pārstrādes tīkls ar mazjaudas un pārvietojamām kautuvēm (lauku vērtības ķēdes noturības modelis). Mazapdzīvotos vai kalnu reģionos dalībvalstis atbalsta hibrīdu pārstrādes sistēmu, kurā mazas pastāvīgas iekārtas apvienotas ar pārvietojamām kautuvēm.

- Tiek izveidots reģionāls lopkopības kooperatīvs, kas apvieno lauksaimnieku resursus loģistikas un grafiku pārvaldībai.
- Dalībvalsts līdzfinansē pārvietojamas kautuves, kas pārvieto starp saimniecībām vai noteiktiem savākšanas punktiem, vienlaikus ievērojot dzīvnieku veselības un pārtikas nekaitīguma standartus.
- Tiesību aktu vienkāršošana un optimizēšana ES un valstu līmenī, arī attiecībā uz reģistrāciju un atzīšanu.
- To papildina ar ES atbalstu modernizētas nelielas sadalīšanas un iepakojšanas iekārtas un saldētavas lauku mazpilsētās.
- Sistēma ir integrēta kvalitātes sertifikācijas shēmā, kas atspoguļo ES izcilību, lai stiprinātu produktu identitāti un vērtību.
- Tiek ieviesti digitālie rīki (rezervēšanas platformas, izsekojamības sistēmas), lai optimizētu maršrutus, nodrošinātu atbilstību dzīvnieku labturības prasībām un saīsinātu gaidīšanas laiku. Tā kā kaušana notiek vairāk uz vietas, uzlabojas dzīvnieku labturība, jo dzīvi dzīvnieki tiek mazāk pārvadāti lielus attālumus.

Moderna digitālā infrastruktūra ir izšķiroši svarīga lauku apvidu pievilcībai un tam, lai palielinātu lopkopības devumu lauku iedzīvotāju iztikas nodrošināšanā. Dalībvalstīm būtu jāpaātrina investīcijas ātrdarbīgā platjoslā, 5G, satelītu un ārpustīkla savienojamībā, lai varētu ieviest viedās lauksaimniecības tehnoloģijas, attālinātas lopkopības pārvaldības sistēmas un piekļuvi tiešsaistes pakalpojumiem.

Izšķiroša nozīme ir arī sociālajai noturībai. ES lopkopju labbūtību un psihoemocionālo veselību ietekmē ne tikai spiediens uz ienākumiem, bet arī smagi darba apstākļi, ilgas darba stundas un sociālā izolācija, it īpaši attālākos lauku apvidos. Tāpēc svarīga ir aizstāšanas un palīdzības pakalpojumu pieejamība, jo tā ļauj lauksaimniekiem izmantot atvaļinājumu slimības gadījumā vai ģimenes pienākumu veikšanas vajadzībām, kā arī mazināt stresu un izdegšanu. Tāpat būtu pienācīgi jāņem vērā arī ar dzimumu saistītās vajadzības un atšķirības. Vēl viens svarīgs sociālais faktors ir prasmju pilnveide, lauksaimniekiem arvien vairāk apgūstot zināšanas par dzīvnieku labturību, vides aizsardzības praksi, digitālajiem rīkiem un uzņēmējdarbības pārvaldību, lai saglabātu noturību un pielāgotos mainīgajām politikas un tirgus prasībām. Šai ziņā izšķiroša nozīme ir konsultāciju pakalpojumiem un lauku attīstības politikai.

⁽³¹⁾ Tādu projektu piemēri, kas finansēti no ELFLA līdzekļiem inovācijas un dzīvnieku labturības uzlabošanas jomā Vācijā: [TadeLoS – Onfarm Slaughtering of Cattle without Stress \[Lielopu kaušana saimniecībā, neradot stresu\]](#) | ES KLP tīkls un [Fully mobile slaughter unit in Thuringia \[Pilnībā pārvietojama kautuve Tīringenē\]](#) | ES KLP tīkls. Sk. arī programmas “Apvārsnis 2020” finansētā projekta piemēru, kura mērķis ir izveidot pārvietojamu kautuvi Francijā: [Practical case: Mobile Slaughter Unit \[Praktisks piemērs: pārvietojama kautuve\]](#) | ES KLP tīkls.

Reģionālie barības resursi uzlabo noturību, ilgtspēju un stratēģisko autonomiju, vienlaikus mazinot atkarību no importa. Integrējot zālājus, līdzproduktus un ES audzētus proteīnaugus, šīs sistēmas mazina emisijas, atbalsta lauku ekonomiku un atbilst aprītes bioekonomikas mērķiem. Tie ir svarīgi virzītājspēki Komisijas plānam attiecībā uz ES proteīna sistēmas noturību, stratēģisko autonomiju un ilgtspēju.

3.5. Izcilība lopkopībā

Viens no Eiropas stratēģiskajiem aktīviem ir kvalitāte. Ņemot vērā sabiedrības augošās gaidas, globālo konkurenci un teritoriālo nestabilitāti, Eiropas Savienībai ir jā saglabā un jāattīsta savas ieceres attiecībā uz izcilību lopkopībā.

ES lopkopības nozares nākotne būs atkarīga ne tikai no tās spējas saglabāt konkurētspēju un noturību, bet arī no tās spējas **padarīt redzamu, ticamu un ekonomiski izdevīgu to, kas raksturo Eiropas ražošanas modeli.** Tas atspoguļo lopkopības modeli, kura pamatā ir nevis zemākās izmaksas, bet gan vērtības radīšana, izmantojot labu praksi, kvalitāti, ilgtspēju, ētiku un atbildību.

Izcilība ir jāsaprot plaši, neaprobežojoties tikai ar nišas vai augstākās kvalitātes produktiem. Tai būtu pakāpeniski jā raksturo visas lopkopības vērtības ķēdes un visi ražošanas modeļi. Ikvienai lopkopības saimniecībai vajadzētu būt iespējai sasniegt pēc iespējas labākus rezultātus, pastāvīgi pilnveidojoties un panākt, ka šos centienus atzīst un atbalsta tirgus un sabiedriskā politika.

Komisija **kopā ar Lopkopībai veltīta darba virziena grupu plāno izstrādāt vērienīgas vadlīnijas, kā panākt izcilus rezultātus lopkopībā.** Šīm vadlīnijām būtu jāpalīdz Savienībai skaidrāk formulēt to, ar ko Eiropas lopkopība atšķiras gan iekšējā tirgū, gan globālajā konkurencē.

Pirmā prioritāte ir uzlabot izcilības atzīšanu tirgū un valorizāciju. Lauksaimnieki var nodrošināt vērienīgu standartu ievērošanu tikai tad, ja tie ir ekonomiski izdevīgi. Būtiska ir labāka pārredzamība pārtikas piegādes ķēdē, arī skaidrāka informācija un marķējums. Komisija palīdzēs patērētājiem izdarīt apzinātu izvēli un atzīt ES lopkopības produktu vērtību.

Svarīgs elements ir **skaidrāka norāde par to, ka izcelsmes vieta ir ES.** Komisija plāno pakāpeniski stiprināt norādes par izcelsmi ES lomu lopkopības produktu tirdzniecībā, izmantojot tirdzniecības standartus un pētot iespējas paplašināt juridisko pamatu saskaņā ar tirgus kopīgo organizāciju. Vispirms Komisija balstīsies uz **mājputnu gaļas nozares noteikumiem**, lai uzlabotu informēšanu par izcelsmi un gūtu pieredzi, ko varētu piemērot citās nozarēs.

Komisija valorizēs ES lopkopības augstos standartus un specifiskās īpašības, izmantojot fakultatīvos rezervētos apzīmējumus saskaņā ar tirgus kopīgo organizāciju. Tas ļautu pēc brīvprātības principa izmantot skaidri identificējamu **apzīmējumu “Eiropas izcilība”**, ko papildinātu regulatīvas specifikācijas un kas ļautu ticami un saskaņoti norādīt noteiktas īpašības. Komisija novērtēs tādas kritērijus kā mazoglekļa ražošana, videi draudzīga prakse, barības izmantošana uz vietas, audzēšana un kaušana, kā arī augsti dzīvnieku labturības standarti. Šos fakultatīvos rezervētos apzīmējumus varētu izmantot, lai pierādītu atbilstību ilgtspējas prasībām, ko attiecībā uz piekļuvi investīcijām uzliek valsts vai Eiropas fondi, ļaujot lauksaimniekiem finansējuma iespējām piekļūt, atkārtoti neiesniedzot tos pašus pierādījumus (“vienreizējas iesniegšanas princips”).

Komisija arī pārdomās, kā ar esošajiem rīkiem var labāk atbalstīt lopkopības kvalitātes, **arī gaļas kvalitātes**, valorizāciju. Pašreizējā Savienības liemeņu klasifikācijas sistēma galvenokārt balstās uz kvantitatīviem kritērijiem. Lai gan tā nodrošina vienotu tirgus valodu un cenu pārredzamību, tajā neatspoguļojas viss patērētājiem un tirgus valorizācijai svarīgo kvalitātes īpašību kopums. Komisija novērtēs, vai to brīvprātīgi varētu pilnveidot, lai iekļautu konkrētas kvalitātes īpašības, piemēram, organoleptiskās īpašības vai ražošanas metodes iezīmes, un vai tās varētu papildināt ar fakultatīviem rezervētiem apzīmējumiem, lai veicinātu diferenciaciju, vērtības radīšanu un kvalitātes atzīšanu.

Par otro prioritāti Komisija noteiks teritoriāli integrētu lopkopības sistēmu redzamības uzlabošanu. Tā izmantos **ES veicināšanas politiku**, lai gan iekšējā tirgū, gan ārējos tirgos uzsvērtu kvalitāti, ilgtspēju, augstus labturības standartus, it īpaši tādas lauksaimniecības sistēmas, kurās neizmanto sprostus, un olu ražošanu, neizbrāķējot gailēnus, kā arī ES lopkopības produktu teritoriālo saikni. Lielāks atbalsts tiks novirzīts sistēmām, kas ir cieši saistītas ar lauku apvidiem, uzlabojot informācijas sniegšanu par pievienoto vērtību un vajadzības gadījumā stiprinot augstākās kvalitātes produktu pozīcijas tirgū.

Lai maksimāli palielinātu peļņu tirgū, ieinteresētās personas un dalībvalstis tiek mudinātas sadarboties it īpaši tādās jomās kā **teritoriālo produktu zīmolveide**, kas lopkopības produktus saista ar to konkrēto reģionu vai šķirņu vēsturisko identitāti un dabiskajām īpašībām, agrotūrisma un dažādošanas iniciatīvas un kolektīva ainavu pārvaldība nolūkā aizsargāt biodaudzveidību un apsaimniekot ainavas ekosistēmās, kuru pamatā ir lopkopība.

Lai atbalstītu šos centienus plašākā mērogā, **ES lauksaimniecības veicināšanas politikā varētu paredzēt īpašu veicināšanas virzienu**, kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta teritoriāli integrētām lopkopības sistēmām, tādējādi paātrinot to izplatību tirgū.

Trešās prioritātes pamatā ir pašreizējā ES kvalitātes politika, it īpaši ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIN) un bioloģiskā ražošana. Komisija turpinās atbalstīt to kā svarīgu rīku ieviešanu, popularizēšanu un aizsardzību. Lai stiprinātu minētās sistēmas, Komisija pārskatīs rīcības plānus bioloģiskās lauksaimniecības un ĢIN jomā.

4. SECINĀJUMI

Globālajā ekonomikā, kas kļūst arvien sarežģītāka, Savienības risinājums ir nodrošināt, ka noturības, konkurētspējas, ilgtspējas, teritorialitātes un izcilības mērķi cits citu stiprina, veidojot Eiropas lopkopības modeli.

ES lopkopības stratēģijā ir izklāstīts saskaņots redzējums par lopkopības nozares nākotni. Komisija popularizē pozitīvu, līdzsvarotu vēstījumu par lopkopību, atzīstot gan ar to saistītās problēmas, ieskaitot vidisko un klimatisko pēdu, gan nozares ieguldījumu pārtikas piegādē, nodarbinātībā, teritoriālajā kohēzijā, biodaudzveidībā un kultūras vērtībā.

Noturība tiks stiprināta ar koordinētiem centieniem apkarot klimata pārmaiņas, stiprināt biodrošību, risināt sociālās problēmas un uzlabot tirgus un piegādes ķēdes stabilitāti.

Konkurētspēja tiks uzlabota, novēršot finansējuma trūkumu un lopkopības lejupslīdi dažos reģionos, veicinot inovāciju un digitalizāciju, prasmju apguvi un nodrošinot taisnīgumu tirdzniecībā.

Ilgtspēja tiks panākta, mazinot vidisko pēdu, atbalstot biodaudzveidību un veicinot uz apriti un dzīvnieku labturību vērstas lauksaimniecības sistēmas, kas saglabā lauku dzīvotspēju.

Teritorialitāte nodrošina Eiropas daudzveidīgo ainavu un vietējo apstākļu atzīšanu, dodot iespējas jaunām lauksaimnieku paaudzēm un stiprinot reģionālo ekonomiku.

Kopā šie koordinētie Komisijas, dalībvalstu un ieinteresēto personu centieni veidos stabilu **izcilības** satvaru, kas palīdzēs lopkopības nozarei sekmīgi attīstīties globālās konkurences apstākļos.

Komisija ar Lopkopībai veltīta darba virziena palīdzību uzraudzīs progresu un ziņos par to. Aktīvi iesaistoties šajās stratēģiskajās iniciatīvās, nozare var cerēt uz ilgtspējīgu, taisnīgu un pārticīgu nākotni.